

Adatok a kolozsvári (Cluj, Románia) felsőeocénből leírt „*Euclastes*” *kochi* Lőrenthey, 1903 (Testudinata, Cheloniidae?) faj pontosabb ismeretéhez

Contributions to the knowledge of the species “*Euclastes*” *kochi*
LŐRENTHEY, 1903 (Testudinata, Cheloniidae ?)
described from the Upper Eocene beds of Cluj, Romania

BRASSÓI FUCHS Herman¹

(1 fényképtáblával)

Abstract

The author reconstructs and describes a major part of a carapace found in Upper Eocene sediments near Cluj, Romania. Generic taxonomy is questionable. Some contribution is made to this problem in the publication.

Összefoglalás

A szerző egy Kolozsvár (Cluj, Románia) környéki felsőeocén (priabonai emelet) üledékekből származó nagyobb hátpáncél-darabot rekonstruált, és ír le e közleményben. Generikus hovatározása kérdéses. Ennek eldöntéséhez is hozzájárulhat e közlemény.

Key words: Eocene, Transylvanian Basin, Testudinata

Ezen ősteknős fajt 1903-ban írta le LŐRENTHEY egy, a felsőeocén kori felső durvamész-rétegekből származó pleurális lemez alapján, melyet KOCH A. Kolozsvár (ma: Cluj, Románia) környékéről gyűjtött.

1971-ben egy szerencsés, a maga nemében egyedülálló lelet alapján, melyet a Kolozsvár-környéki Bácsi-torok felhagyott kőfejtőjében találtunk, a felsőeocén (priabonai) kori rétegekből legurult nagyobb kőzet-darabban és ennek közvetlen környékén össze tudtunk állítani egy három összefüggő pleurális lemezből álló hátpáncél-darabot. Ez a hátpáncél, valószínűleg a teknős baloldali felének kraniális részét képviseli. Ennek alapján megállapíthattuk, hogy a teljes hátpáncél valószínű hossza 50–60 cm, szélessége pedig 45–55 cm lehet. A lelet legrövidebb lemeze valószínűleg

¹R-3400 Cluj, str. Gen. E. Grigorescu (fost: Rákóczi) nr. 23.

az állat II. pleurális lemezének felel meg. Ennek kraniális (?) pereme homorú. E perem mentén a hátpáncélt a háti oldala felől beburkoló közet széléből kiemelkedő három, nagyjából félkör alakú keret szegélyezi. Ezek az anyaközet anyagából állnak, és a szegélylemezekre – marginiálákra – emlékeztetnek. E lemeztől számított harmadik lemez kaudális (kraniális ?) pereme gyakorlatilag merőleges a páncél hossz tengelyére. A közbülső lemez határai nem vehetők ki jól, csak a proximális, lépcsőzetesen futó szegélyen. Itt a lemezek 8–9 mm vastagok, de a bordavégeken, különösen a jól fejlett bordafejekken, elérik a 16 mm vastagságot is. A külső – disztális – perem elvékonyodó és szabálytalan lefutású, két nagyobb beöblösődéssel. (Ezek volnának a fontanellák helyei ?) E hátpáncél-darab külső felülete teljesen sima. A belső felület is nagyjából sima, eltekintve egyes helyek hosszanti, vonalszerű barázdáitól és a bordák hosszanti középvonalától, melyek többé-kevésbé kiemelkednek.

A páncéldarab axiális irányban enyhén domborodó, ugyanakkor erre merőleges irányban is, de aszimmetrikusan, befele erőteljesebben.

Az egyes lemezek méretei (mm-ben):	II.	III.	IV.
Legnagyobb hosszúság:	155	185	222
Szélesség a proximális peremen:	40	55	65

Az "*Euclastes*" génusz név vitatható. Ehhez most nem akarunk hozzászólni. Lehet, hogy leletünk egy újabb génuszba tartozik. E ritka lelet hozzájárulhat e kérdések tisztázásához.

Contributions to the knowledge of species "*Euclastes*" *kochi*
LÖRENTHEY, 1903 (Testudinata, Cheloniidae ?)
described from Upper Eocene beds of Cluj, Romania

BRASSÓI FUCHS Herman

This ancient turtle species was described by LÖRENTHEY, in 1903, from upper coarse-limestone beds of Late Eocene age. The description was based on a pleural plate collected by KOCH A. near Cluj, Rumania.

A fortunate, unique fossil finding was done in 1971 in the abandoned quarry of Bácsai-torok near Cluj. A carapace fragment of three jointed pleural parts have been assembled from rock debris of Late Eocene. This carapace probably represents the left cranial part of the turtle. According to this the total length of the carapace could be 50–60 cm, while the width can be estimated to 45–55 cm. The shortest plate probably correlate with the second pleural plate of the turtle. The edge of this cranial (?) plate is concave. The carapace is surrounded by three roughly semi-circled frames, that sticking out from the rock. Those resemble to marginalias. The caudal (cranial) edge of the third plate is perpendicular to the longitudinal axis of the carapace. The borders of the intermediate plate cannot be clearly seen, except the proximal, stepped edge. Here the plates are 8–9 mm thick, but goes up to 16 mm at the ends of the ribs,

principally at the well developed rib-heads. The external – distal – edge is tapering and irregular with two hollows (these could be the location of fontanellas ?). The outer surface of this fragment is entirely smooth. So does the inner surface, except some longitudinal, linear scars and the emerging axial area of the ribs.

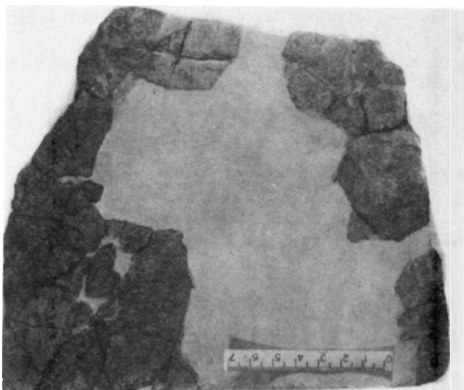
The fragment is slightly convex both axially and laterally and shows some asymmetry inward.

The size of plates (in mm):	II.	III.	IV.
Maximum length:	155	185	222
Width in proximal edges:	40	55	65

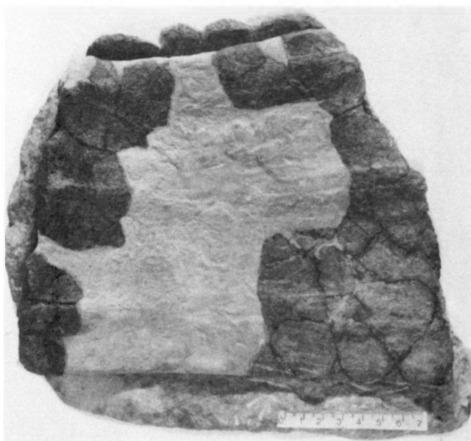
The question of the validity of genus “*Euclastes*” is not argued here. This unique finding may belong to another genus.

Irodalom – References

- BROILI, F. (1923): Klasse Reptilia. – *In*: Grundzüge der Paläontologie II. Abt.: Vertebrata. IV-te Auflage, München u. Berlin.
- FUCHS H. (1971): Ósteknős vadászaton. – *Igazság*, XXXII, 274, Kolozsvár.
- LŐRENTHY I. (1903): Két új teknős faj a kolozsvári eocénképződményekből. – *Földtani Közlöny*, XXXIII, pp. 193–208. Budapest.
- MLYNARSKI, M. (1969): Fossile Schildkröten. – A. Ziemsen Verlag, Wittemberg–Lutherstadt.
- MÜLLER, A. H. (1985): Lehrbuch der Paläontologie. Bd. III/2 Reptilien u. Vögel. VEB G. Fischer Verlag Jena.
- SUCHANOV, V. B. (1964): Testudinata. – *In*: J. A. ORLOV: *Osnovy Paleontologii*, pp. 354–438. Moskva.

1. „*Euclastes*” *kochi* LÓRENTHEY hátpáncéldarabja, külső (háti) oldal. Kolozsvár (Cluj), Bácsi-torok, felső durvamész rétegek, felsőeocén (priabonai).
1. *A fragment of the carapace of “Euclastes” kochi LÓRENTHEY, external (dorsal) side. Cluj, Bácsi-torok, upper coarse-limestone beds, Late Eocene (Priabonian).*

2. Ugyanaz, az anyakőzetbe visszahelyezve, hasi v. belső oldalával kifelé.
2. *The same specimen, replaced to the rock fragment. Ventral or inner side.*